

Pharma letter

ขอความร่วมมือส่งใช้สมุนไพรเป็นอันดับ

นศบ.อมรรัตน์ โศตรปัญญา ,นศบ.สุรัชฎา ตรีสุข/รอง/ภญ.สุพัตรา แข็งกลาง กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลหนองคาย

บทนำ

จากการที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผล และปัญหาเชื้อดื้อยา กระหวงสาธารณสุขจึงมีนโยบายในการส่งเสริมการใช้สมุนไพรไทยในการดูแลสุขภาพของประชาชนทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพ ช่วยลดปัญหาเชื้อดื้อยาซึ่งเป็นปัญหาจากการใช้ยาปฏิชีวนะของประเทศในปัจจุบัน รวมถึงการส่งเสริมให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผล

โดยกระทรวงสาธารณสุขขอความร่วมมือให้หน่วยบริการในสังกัดทุกระดับมีการส่งใช้ยาสมุนไพรตามประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘¹ ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นยาลำดับแรก (First line drug) จำนวน ๒ รายการ ดังนี้

๑. ยาขมิ้นชัน สำหรับบรรเทาอาการแน่น จุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ หรือผู้ป่วยที่สงสัยว่าจะ เป็นโรคกระเพาะอาหาร
๒. ยาฟ้าทะลายโจร สำหรับบรรเทาอาการเจ็บคอ และบรรเทาอาการของโรคหวัด (Common cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

งานวิจัยที่สนับสนุน :

ขมิ้นชัน :จากการศึกษาประสิทธิผลในการรักษาโรคแผลในทางเดินอาหารในผู้ป่วย 25 รายที่ได้รับการส่องกล้องเพื่อดูตำแหน่งและขนาดของแผล (เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.5 เซนติเมตร) โดยให้ผู้ป่วยรับประทานขมิ้นชัน (300 มิลลิกรัมต่อแคปซูล) ครั้งละ 2 แคปซูลวันละ 5 ครั้ง ½-1 ชั่วโมง ก่อนรับประทานอาหารเมื่อเวลา 16.00น. และก่อนนอน พบว่า 4 สัปดาห์หลังการรักษาแผลหายในผู้ป่วย 12 ราย (ร้อยละ 48) 8 สัปดาห์หลังการรักษาแผลหายในผู้ป่วย 18 ราย (ร้อยละ 72) 12 สัปดาห์หลังการรักษาแผลหายในผู้ป่วย 19 ราย (ร้อยละ 76)²

อีกการศึกษาคือศึกษาในผู้ป่วยโรคท้องอืดท้องเฟ้อ อาหารไม่ย่อย (acid dyspepsia, flatulent dyspepsia, หรือ atonic dyspepsia) ในโรงพยาบาลชุมชน 6 แห่งจำนวน 116 รายแบ่งผู้ป่วยโดยวิธีสุ่มเป็น 3 กลุ่มได้แก่กลุ่มที่ได้รับยาหลอก กลุ่มที่ได้รับยา flatulence และกลุ่มที่ได้รับขมิ้นชัน (250 มิลลิกรัม/แคปซูล) ทุกกลุ่มรับประทานครั้งละ 2 แคปซูลวันละ 4 ครั้งก่อนอาหารและก่อนนอนนาน 7 วัน พบว่ากลุ่มที่ได้รับยาหลอกอาการดีขึ้นหรือหายไป 53% ขณะที่กลุ่มที่ได้รับยา flatulence หรือขมิ้นชันอาการดีขึ้นหรือหายไป 83% หรือ 87%ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับยาหลอกอย่างมีนัยสำคัญอัตราการเกิดผลแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นไม่แตกต่างกันระหว่าง 3 กลุ่มเป็นอาการที่ไม่รุนแรงและหายเองได้³

ฟ้าทะลายโจร :

การศึกษาประสิทธิผลของยาแคปซูลฟ้าทะลายโจร (เตรียมโดย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ และควบคุมคุณภาพให้มีปริมาณ total lactone คำนวณเป็น andrographolide ไม่น้อยกว่า 6%) ในการบรรเทาอาการไข้เจ็บคอ (pharyngotonsillitis) แบบ double-blind, randomized trial ในผู้ป่วยจำนวน 152 คน ที่เป็นไข้และเจ็บคอ มารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน 6 แห่ง แบ่งเป็นกลุ่ม รับประทานยาพาราเซตามอล กลุ่มรับประทานฟ้าทะลายโจร ขนาด 3 กรัม/วัน และ 6 กรัม/วัน (ครั้งละ 1.5 กรัม วันละ 4 ครั้ง) นาน 7 วัน พบว่า ในวันที่ 3 ของ

การรักษาผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับพาราเซตามอลหรือแคปซูลฟ้า ทะลายโจร ขนาด 6 กรัม/วัน อาการไข้และอาการเจ็บ คอหายไปมากกว่ากลุ่มที่ได้รับฟ้าทะลายโจรขนาด 3 กรัม/ วัน แต่ผลการรักษาไม่แตกต่างกันในวันที่ 7 ของการรักษา ผลข้างเคียงทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกัน พบประมาณ 20 % ของผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม อาการที่พบคือ คลื่นไส้ อาเจียน รู้สึกไม่สบายท้องและไม่สบายตัว เวียนศีรษะ ง่วงนอน อ่อนเพลีย⁴

Pharma letter

ขอความร่วมมือสั่งใช้สมุนไพรเป็นอันดับแรก

นศบ.อมรรัตน์ โศตรปัญญา ,นศบ.สุรัชฎา สุระแสง/ภญ.สุพัชรา แข็งกลาง กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลหนองคาย

รายการ	ขมื่นชัน
ข้อบ่งใช้ตามบัญชียาหลักแห่งชาติ	บรรเทาอาการแน่น จุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ
ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 450 mg – 1 g หรือ 2 - 3 capsule วันละ 4 ครั้ง หลังอาหาร
ข้อห้ามใช้	ห้ามใช้ในผู้ที่ท่อน้ำดีอุดตัน เนื่องจากขมื่นชันกระตุ้นการสร้างน้ำดีและการบีบตัวของถุงน้ำดี
ข้อควรระวัง	<ol style="list-style-type: none">1. ควรระวังการใช้กับหญิงตั้งครรภ์2. ควรระวังการใช้กับเด็ก เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย3. ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)4. ควรระวังการใช้ยานี้ร่วมกับยาที่กระบวนกรเมแทบอลิซึมผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP 450) เนื่องจากสาร curcumin ยับยั้ง CYP 3A4, CYP 1A2 แต่กระตุ้น เอนไซม์ CYP 2A65. ควรระวังการใช้ร่วมกับยารักษาโรคมะเร็งบางชนิด เช่น doxorubicin, chlormethine, cyclophosphamide และ camptothecin เนื่องจาก curcumin อาจมีผลต้านฤทธิ์ยาดังกล่าว
อาการไม่พึงประสงค์	ยังไม่มีรายงานอาการข้างเคียง

Pharma letter

ขอความร่วมมือสั่งใช้สมุนไพรเป็นอันดับแรก

นศบ.อมรรัตน์ โศตรปัญญา ,นศบ.สุรัชฎา สุระแสง/ภญ.สุพัตรา แข็งกลาง กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลหนองคาย

รายการ	ฟ้าทะลายโจร
ข้อบ่งใช้ตามบัญชียาหลักแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none">- บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือ มีเลือดปน- บรรเทาอาการเจ็บคอ- บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
ขนาดและวิธีใช้	<p>บรรเทาอาการท้องเสีย</p> <ul style="list-style-type: none">- รับประทานครั้งละ 500 mg – 2 g หรือ 2 – 8 capsule วันละ ๔ ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน <p>บรรเทาอาการหวัด เจ็บคอ</p> <ul style="list-style-type: none">- รับประทานครั้งละ 1.5 – 3 g วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน
ข้อห้ามใช้	<ol style="list-style-type: none">1. ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร เนื่องจากอาจทำให้เกิดทารกวิรูปได้2. ห้ามใช้ฟ้าทะลายโจรสำหรับแก้เจ็บคอในกรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้<ul style="list-style-type: none">- ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อ Streptococcus group A- ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคไตอักเสบ เนื่องจากเคยติดเชื้อ Streptococcus group A- ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคหัวใจรูห์มาติก- ผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากมีการติดเชื้อแบคทีเรีย และมีอาการรุนแรง เช่น มีตุ่มหนองในคอ มีไข้สูง และหนาวสั่น
ข้อควรระวัง	<ol style="list-style-type: none">1. หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง2. หากใช้ฟ้าทะลายโจรติดต่อกัน ๓ วัน แล้วไม่หาย หรือมีอาการรุนแรงขึ้นระหว่างใช้ยา ควรหยุดใช้และพบแพทย์3. ควรระวังการใช้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)4. ควรระวังการใช้ร่วมกับยาลดความดันโลหิตเพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้5. ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่กระบวนกรเมแทบอลิซึม ผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP) เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2, CYP2C9 และ CYP3A4
อาการไม่พึงประสงค์	อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเดิน คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดลมพิษได้

Pharma letter

ขอความร่วมมือสั่งใช้สมุนไพรเป็นอันดับแรก

นศบ.อมรรัตน์ โคตรปัญญา ,นศบ.สุรัชฎา สุระแสง/ภญ.สุพัตรา แข็งกลาง กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลหนองคาย

Reference :

1. กระทรวงสาธารณสุข. ขอความร่วมมือสั่งใช้ยาพัฒนาจากสมุนไพรเป็นลำดับแรก (First Line Drug) (บันทึกข้อความ). 13 กันยายน 2559.
2. Prucksunand C, Indrasukhsri B, Leethocahwalit M, et al. Phase II clinical trial on effect of the long turmeric (*Curcuma longa* Linn.) on the healing of peptic ulcer. Southeast Asian J Trop Med Public Health 2001;32(1):208-15.
3. Thamlikitkul V, Dechatiwongse T, Chantrakul C, et al. Randomized double blind study of *Curcuma domestica* Val. for dyspepsia. J Med Assoc Thai 1989;72(11):613-20.
4. Thamlikitkul V, Dechatiwongse T, Theerapong S, et al. Efficacy of *Andrographis paniculata* Nees for pharyngotonsillitis in adults. J Med Assoc Thai 1991;74(10):437-42.

